

תוס' רא"ש כאן בשמו). ויש שפירש, שכאן מדובר בטומאת מדרס, ועור שאינו מעובד שאינו ראוי לשיבה אינו טמא מדרס, ובזבחים מדובר בטומאת שריצים שכתוב בהם (ויקרא יא, לב) 'או עור', לרבות עור שאינו מעובד (ריטב"א).

קִנְיָד עֲבוֹדוֹת הַמִּשְׁכָּן - שמלאכות שבת הם כנגד המלאכות שהיו במלאכת המשכן, ולא בהקרבת הקרבנות (ראה רש"י כאן, וראה רש"י להלן עג, א ד"ה האופה). ויש שפירשו שאחד עשר מלאכות שבפת נעשו לצורך קרבן התמיד ובמנחת חביתין ובמילואים (ר"א בן הרמב"ם בשם רב האי גאון, הובא באגלי טל פתיחה, ה, וראה שם, כג סיכום השיטות).

קִנְיָד מְלָאכָה מְלָאכְתּוֹ וּמְלָאכְתּוֹ שְׁפִתּוֹרָה וְכוּ' - ולדעתו אין למדים כלל ממלאכות המשכן, אלא חכמים בירו מדעתם את המלאכות החשובות, והחשיבות אבות מלאכה (תוס' ד"ה כנגד; תוס' רא"ש). ויש שפירשו, שממנין לשון 'מלאכה' שבתורה למדים רק את מנין המלאכות שנחשבות אב מלאכה, ומהמשכן למדים אלו מלאכות נחשבות אב מלאכה, שאותן שהיו במשכן נחשבות אב מלאכה לענין שבת [וראיית הגמ' להלן מהברייתא לדעת המ"ד כנגד עבודות המשכן, היא מכך שהברייתא לא הזכירה כלל מלאכה ומלאכת וכו'] (רמב"ן בפירוש ראשון; רשב"א; ריטב"א; ר"ן).

הֵם זָרְעוּ וְכוּ' - סממנים כדי לצבוע את התכלת ואת עורות האילים (רש"י). ואע"פ שהמדבר אינו ראוי לזריעה, כמו שנאמר על המדבר הגדול (במדבר כ, ה) 'לא מקום זרע', מדבר סיני היה ראוי לזריעה (נשמט אדם שבת ט, ב). ויש שפירש, שבזמן שהיו ישראל במדבר סיני היה עפר המדבר ראוי לזריעה (מנחת חינוך מצוה לב חורש אות ו, על פי תוס' חולין פח, ב ד"ה לא). ועוד יש לפרש, שבאמת לא זרעו במדבר, וכוונת הגמ' שמלאכת זריעה הנזכרת לסממני הקטורת, נחשבת מהמלאכות שהיו במשכן (שם, והביא שכ"כ הפני יהושע להלן עה, א; וראה אגלי טל פתיחה, כה שהעיר, שמלשון הגמ' 'הם זרעו' משמע שזרעו ממש).

אֵיִתִּיבִיהָ הָהוּא מְרַבֵּן בְּרִי יוֹמִיָּה לְרַבָּא - אותו תלמיד בא באותו היום לראשונה לבית מדרשו של רבא (רש"י; רב ניסים גאון). ויש שפירש ש'ההוא מרבנן' היה רב אידי, שהיה הולך מביתו לבית המדרש במשך שלשה חודשים, ולומד בו יום אחד, וחוזר לביתו במשך שלשה חודשים, כמבואר בחגיגה (ה, ב), והיה נקרא 'בר בלי רב דחד יומא' (ערוך ערך בר יומיה בפירוש שני).

אָבָא שְׁלָחָא הָהוּא וְאָמַר וְכוּ' - ואמר כן בימות החול, וכיון שאמר כן פעמים הרבה, מוכח שאומן אינו מקפיד שלא להשתמש בשלחים, ומותר לטלטלם בשבת (רש"י, וריטב"א בדעתו). ויש שפירשו שאמר כן בשבת, וכיון שאמר לטלטלם, מוכח שגם שלחים של אומן מותרים בטלטול (תוס' ד"ה אבא בשם ר"ח; רמב"ן; רשב"א; ריטב"א בשם ר"י).

■ להלכה, עורות יבשים שראויים לשיבה, בין של אומן ובין של בעל הבית, מותר לטלטלם, ואפילו הם של בהמה דקה. ועורות לחים שאינם ראויים לשיבה, אסורים לטלטלם אפילו הם של בהמה גסה, אלא אם כן חשב מבעוד יום לשבת עליהם [כדעת ר"ת, ראה ביאורים לעיל ע"א ד"ה תומנין] (שו"ע או"ח שח, כה ומשנ"ב שם, קה). ויש אומרים שעורות של בהמה גסה מותר לטלטלם בין לחים ובין יבשים, ועורות של בהמה דקה אסורים אפילו הם יבשים, אלא אם כן חשב מבעוד יום לשבת עליהם [כדעת רש"י, ראה ביאורים לעיל שם] (רמ"א ומשנ"ב שם). והעיקר להלכה כדעה הראשונה (משנ"ב שם, קז).

שְׁאֵנֵי נִסְרִים דְּקָפִיד עֲלֵיהוּ שלא יתקלקלו (רש"י). וכיון שהאומן מקפיד לא להשתמש בהם, נחשבים מוקצה מחמת גופו (ב"י או"ח שח ד"ה ודע; לבוש שם, א; חיי אדם שבת סה, ג פ"ו). ויש שפירשו שנחשבים מוקצה מחמת חסרון כיס (ביאור הגר"א שם, ח; שו"ע הרב שם, ט).

■ להלכה, נסרים של בעל הבית, מותר לטלטלם. ושל אומן שמקפיד עליהם שלא יתקלקלו, אסור לטלטלם, אלא אם כן חשב עליהם מבעוד יום לתת עליהם פת לאורחים או לתשמיש אחר. ונסרים של סוחרים שנתנום לאוצר, אפשר שאסור לטלטלם, שגם הם מקפידים עליהם שלא יתקלקלו (שו"ע או"ח שח, כו ומשנ"ב שם, קט).

לֹא אָמְרוּ עֲבוּדֵינָא אֶלָּא לְעִנְיָן טוּמְאָה בְּלָבָד, שעורות מעובדים מקבלים טומאה, ושאינם מעובדים אינם מקבלים טומאה (רש"י). ומה שאמרו בזבחים (צב, ב) שעור מקבל טומאה משעה שהופשט מהבהמה, מדובר בעור שיחדו לשיבה (תוס' ד"ה לא). ויש שפירשו, שכאן מדובר באותם שעורותיהם מטמאים כבשרם (ראה חולין קכב, א), שדינים חלוק, שאם לא עיבדם דינם כבשר ומטמאים בכזית, ואם עיבדם דינם כעור ושיעורם בחמשה על חמשה טפחים (תוס' זבחים צד, א ד"ה מנין, בשם ה"ר חיים בשם ריב"א;